

ХАРЫСАЛГАНЫҢ КОШКААНЫНДАН

ААЛЧЫЛАРЫ ХӨЙ

«Торгалгы» совхозта партия коммунисттеринин санын тазалау республикада болгаш районда уруг партияларнын бирөөн. Ина ССКП-нин 123 кижигинери, партия кежигунери 4 кандидаттар бактаан турар. Совхозта 5 бригадалар партия аге организациялар болгаш 4 партбүлүктөр партияны ууртуула галы-биле ачылдып келген.

Партияны организаци болгаш политмассалар ачылдып план баураар чорунда, совхозтун хөй талаалы амыдыралы-биле холбашкан чутула айтырлары шийтирилээрде, парком хөй-инти организациларынга хамыктын мурунда профсоюз комитетинде болгаш комсомол организациына даамы, ачылдыгына ууртуулаан, партияны салдарын күштедирип келген.

Чиге нарын дуктуу хөй ачылды бо совхозта партия организациалары, оор коммунисттер авангарды ролун кыргутуп, оларнын хөй-хөй куша-агыда мык, ак секкидик, чогаалчы, сагыла-чүрүмтү, организаци, боттарына болгаш ачылды-инженер негеделе чоруктуу үлестер-тижөөн кыргутуп келген мыда коммунисттерин чокта чаа өрткөч өткөттү хуралына илеткен — парком секретары С. И. Дун болгаш санал берген коммунисттер демделген тургал.

Совхозтун күш ачылчы коллективин оон мурунда тургустунган чутула айтырларын шийтирилээрде мобилизациялар дөм коммунисттер организаци болгаш политмассалар ачылдып план баураар чорунда, совхозтун хөй талаалы амыдыралы-биле холбашкан чутула айтырлары шийтирилээрде, парком хөй-инти организациларынга хамыктын мурунда профсоюз комитетинде болгаш комсомол организациына даамы, ачылдыгына ууртуулаан, партияны салдарын күштедирип келген.

Совхоз ачылыгы дөмөшкү арга-хөйрүн ачылаан, плавный оналдаларын кууседиргиче бүгү күштү мобилизация чамдык эки түнделерин берген ол хуралга демделген. Совхоз өрткөч тос айларда күрүнеге өт сазар плавный 104 хуу, сүтүнүн 116 хуу күүсеткен. Хөйүн баш санын өтүрүнүн чыл плавный 104 хуу, өткүнүн 102 хуу күүсеткен.

Мөөн мурундалгы үш чылдарын демделди-биле алырга, совхозта өөр ачылынын культуура, оор дуктуктуу бо чылдын алаан бөдөн. Чижээ, 1300 гектарга зеленка тараан, 1030 тонна какселенки ажаан алган. Ичтанган ачылдыгы өки шийарлык, витаминин, хөй протинин мал чени нөгөөн массаны алган. Ол мынкан 100 гектарга кукурузу азын өстүрген, оон 464 тонна сизос массаны ажаан ап, саар инектер, чаа төрөөн хөйлар чөмөргө унелик сизос массаны алган. Хөвүнүн ишчилери бо чылдын 2500 тонна эки шынарды нөгөөн сизинин курларын тургузуп алган. Совхоз мал чени белекээр талазы-биле чарыкка эки көргүзүлгө берип, ишчилер вынослив беш уаза чаалап алган. Механизаторларын кылган ачылды совхозта инвентарын малын чур-чаагы кыш ажырагына уугу салышкын болуп турарын паркомуну өткөттү хуралына саналыга ила мал чени белекээр лех илачылды Т. Сандал чутулаан. Бо ачылды М. Стужин, В. Майнык, Б. Сагын, Б. Шогжал, К. Майнык олар

идекейлер киржип, күш ачылчы үлүн кирген.

Чөр ачылдынын культуура-нын белидер дөм бо чылдын механизаторлар алаан куженишкенин үндүргөн. Часкы тарылганы агротехникти бели деннегел чөртүккан. Оон түнелинде гектардан-на 20 центнер дуктуту алган. Оске-даа сугаттыг черлерден алган дуктуту багай эвес болган.

Коммунисттер совхоз буюу-руленинге боттарынын сааларын күштедиргиче сагыш салышкан, ачылдыгыда бар чөптөстөрүн чылдарынча куженишкенин мөөнелер турарын өткөттү хуралга коммунисттер чутулаан турганнар. Илаангы бо ачылдыгы чылдын орток төрүүр чис баштаан-на 76 хураганын, 49 анайын, 61 бызааны алганы мык куду түнел болган. Бо чылдын тос айларынын иштинде дук хөй баш мал өлүп хоразан. Чылдын эки чаагы айлары июнь, июль, август айларда бешин 980 баш мал өлгөн, азы өлүп-хоразан малдын 60 хуузу чылдын ол эки үзүнге оонашканы чөптөс ачылдынын түнели дөмөргөн совхоз директору Д. Ш. Монгуш өткөттү хуралга саналыга демделген. Бо дөмөргө совхозтун специалисттерин, мынаны кол мал ачынчы Б. Натиг, кол зоотехник М. Дюнга оларнын ачылды-хөйрөккө негеделе, контроль чөптүн түнели болган. А паркомун тазалыгдан кол специалисттерин харысалганы белидер талазы-биле ачылды кичөөткөнгө төвүнге тургалары негеттинип турар.

Оске-даа чөптөстөрүн өткөттү хуралга коммунисттер шүгүмчүлүккү бөү-биле көрүп, оон дарый чылдарыннын оруктарына доктап турганнар. Тос айлар иштинде совхозта малчыларнын чидирин сачылган малы 35 муу рубль түнүг болганы ачылдыгыга уруг каражар. Байдал ыныг турбуже, ачылды харысалга чок, шүшлөн, чалгаа болгаш арагач ий-чангыс кижилери мал ачылдыга бо хүнерге чедир туруп турары чөптөс. Мал кадарыг кижилер тындалыг бергенни чылааган чүдө? Малчыларнын агык салганы өстүрө, оларын турмушар, ол чутула мержелик өрөрдөр талазы-биле айтырлар паркомун кичөөткөнгө төвүнге турар өйү келген.

Совхозта 270 ажыг комсомолчу баш ол хире аныктар бар. Партия обкомуну Х плеумунуң шийтирин баураар комсомолчу-аныктарын мал ачылдыгче чорудар талазы-биле ачыл совхозта чорубай келген. Эрткен чылдын бо үзүндө бөр совхоз девишкери бешин 60 ажыг анык өткөттү чөптөс. Олардын чангыс-да өткөттү мал ачылдыгче үнөмөн. Торгалгы өрткөч инвентарын өйү класин сөөгү ий чыл өткөттү 43 кижиге доктаан. Оларнын чангыс-даа мал ачылдыгче чорубай болуп турар.

Мөөн бир чылдагаан мал кадарыг дөм аныктарга тургалар бажындар, өгдөр, чүнар-

бажындар белекээр талазы-биле ачылды боттардыраанымда. Кызыл-булуңган база чок, кино көргүзүлгенин организациларын турар. Ичтанган аныктарын мал ачылдыга турмушар өрөдиринин таарымчалыг аларларын база хөйрөккө илален, оон боттарды парти организациларын болгаш коммунисттерин мурунда бир чутула айтырты болуп турар.

Коммунисттерин өткөттү хуралына чутула шийгын болгаш негедели болган. Чөптүн амыдырал хандыргалында уруг төптөс бар. Чижээ, Торгалгы сурга сайгалыг чырыстандан бөр үш чыл чөткөн. Торгалгы — Чаа-Суур аразында телефон база орта ачылдыларын турар. Чаа-Суур чаонун ала-биле хандыргалыг багай тургустунган. Бо чөптөстөрүн өткөттү хуралга коммунисттер шүгүмчүлүккү, оон чылдарын чөптөс алырчыне, ачылды-терети эки-жеринче, ачылды чонорнын ачылдыларынга таарымчалыг байдаларын тургузарыг өткөттү хуралын кичөөткөнгө үнөмөн. Парком бригадалар парти организациларынга, партбүлүктөргө даамы, политиктиг база организаци ачылды уузам саймаларынын, ачылды чүрүчүгүн лавдорун ачыл дөм харысалганы бөдөнүнчүлүккө тургаларын айтыр доктаалы өткөттү хурал хүлөө алган.

Т. ДАМБАЖЫК.
Өвөр район.

Совхозтун экономикаы быжыгып, улам хөгжүп, күрүнө мурунга планын оналдаларыны ачыл күүсөдүп турарымыс, бизни ачылдыгы чүгөлө районда эвес, харын республиканын эки совхозтарынын отурууда киргенинге хөреэженерин уугу уугу — деп, «Шекпээр» совхозтун директору Шериг-оол Боржак чутулаан.

Директоруну үнөлөшкенин чөптүгү. «Шекпээр» совхозтун Биче-Тей суурунда хөреэженер чөвүлелин ачылды сөөгү чылдары илелкейген. 1978 чылда республиканын хөреэженер чөвүлелеринин аразында социалисттиг чарыкка тилекти болгаш дөм бирги черини дипломат-биле шийнаткан. Бо чылдын бирги чартынын түнелинде районда база эки ачылды деп санаткан. Хөреэженерин совхоз буюу-руленинге хаара тулар, оларнын хөй-интиги илелкейин белидер талазы-биле бо чөвүлөл илелкейип ачылдып келген. Совхозтун Биче-Тей салбырында сезонтуу ачылды-биле каттай 451 хөреэженер хаара тултунган. Илаангы малчын хөреэженер деп.

Хөреэженер чөвүлели 19 кижиге тургустунган. Олар совхоз буюу-руленинги муракчылар, көдө интеллектуал, илелкейип хөй-интигилер. Чөвүлөл активке даамыг, болуун ачылдын тынчыг, чогаалчы бөү-биле чорудуп, дуржулгазы бердөн. Арыг-шөвөрин, суур чаагаймы-лыгалынын, хөй-интинин көрүм-чүрүмүн камгаларынын, уругтар кижизилдигинин, салгы болгаш культуура база интигин чөптөстөрүнүн талазы-биле секторларын даамыштыр ачылды план баураар чорудуп келген.

Биче-Тей суурун девишкери микро-районун ачылды-биле 13 агитквартиралга хуулаан, депутаттарын, орток школанын балчыларын, көдө ачылды-интиги специализирин ила хаара туткан. Улестериг көрүм-чүрүм, чаагаймылга, куша-агыда киржиле, өөрдөлө дөм социалисттиг чарык агитквартиралар аразында калбарган. Оон ай санымда түнел, тилекчилерин ирекчиленин, ачылдын комитетинин, көдө Советтин шүгүм-биле доктаамал шийанп, мактап келген.

Агитквартиралар — чонун чурттап турар черлеринин ачылды-биле кижизилдиге ачылдын төптөрү. Оларын Суг-Калжа сүт-баран ферманын, малчынар кодан-артында туус-тус быжыгалаан. Оларнын үнүшкүнөр кылды үзүнге дирекция чери машина-техника-биле бо-ла хандылар. Илаангы үнүшкүнөр санымда мал ачылдын специализирин, баш дугу таарымчалыг, агитатор мык-ла калды чорутар. Малчыларга чөдө берген, олар ачылды дуулажып, оларнын-биле белекелдеп, ачылды чөптөстөрүн өрөдиринин төмөргө ачылды ап турар. Ол мынкан ачылды чөдө, дем-булени өвөөн малчыларнын хөптөрүн база үтүл, лаарал бергилөөр. Бо үнүшкүнөрүн түнелинде сөөгү белекени кылдып, кыска концертти малчыларга барааларды.

Агитквартиралар көрүштү. Ила булуңларын шөвөргө кылдыр дөмөргөн. Девишкери чурттакчыларын даамыг, агитаторларын, депутаттарын, ачылды-чөптүн өөрдөлгөсүн, ачылды планын чараштыр бижеш аскаан. Чурттакчыларын хураларын анаа өрткөргөн, ачылды-интиги келгелерин мактап, арагалар, төлөп чок үлгүлөрдөр кылды кижилери, уруг-дарынын өөрдөлгөсүн кижизилдигине сагыш салганын шийгын шүгүмчүлөп, кижизилдигенин дөмөштөг төмөргө ачылды ап турар.

«Чаштар — бизни келер үеи», «Күш-ажыл кижини каастар», «Араганни хорамы», «Көм-хөрек үлгүлөрдөр болдуруу багынын аргалары», «Совет Тываны 35 чыл өр» деп темалары лекциялар, белекелер агитквартираларга өрткөлөөн.

В. И. Ленинни төртүнчүгүн хүнүндө бир 110 чыл өмгөч уткүштүр ачылдыр, «Изолюция», политика-кижизилдиги ачылды улам илай ачылдыр дугайында ССКП ТР-нын доктаалыга дүштүр ачылдып кылган төмөргө боттардылар амыг үдө агитквартиралар ачылды кол улаангышкыны болуп турар. Хөйбүлү дүрүмү быжыгалаар, мөү-штыр кижизилдигенин талазы-биле уугу ачылды-

ды активчилер чон отурууда чорудуп турар. Ол темаларга даамышкан белекелерин, диспуттарын организациларын көрдүгөн. Хөптү аргып, быжып, даамышкын, амданын чөптөрүн кылдырып бөлүмчөргөн, уура-шөвөр ачылдыларын дөмөргөргөн база организацилаан.

Е. Куулар, С. Хертке, Р. Сат, Ч. Шилова, Д. Стал-оол, А. Кара-Сал, Ч. Боржак, У. Монгуш олар болгаш өскө-даа активчилер чон отурууда илай-кижизилдиге ачылды организациларын илелкейип көрдүгөн. Школа башкыы Д. Күжүгет ам 14 чыл итинде хөреэжен чон отурууда ачылды организацилар талазы-биле активчилерин бирөөн болуп, сөөгү дөрт чыл улаштыр хөреэженер чөвүлелин ууртуу келген. Бо чылдын чамымында ол халас пүтөкка-биле маалым-хорай Ленинградча аян-чорук чөптөн келген.

— Башкылар ачылды-даа үчүн чыл ачыл чөд мен. Кол ачылдын бизни чаштарын кижизилдери-биле холбашкан болгаш хөреэженер отурууга ачылдыларынга сонуургалын уугу. Бо ачылды чөптүгү дөмөргө тургузар болза, школада өөрдөлгөсүн кижизилдиге ачылды база-да экижир болгаш — деп, Дүчүтмаа Биче-оловова чутулаан болду.

Биче-Тей суура хөреэженер чөвүлелин ачылды-терез-биле тааныжар дөм республиканын ол-бо булуңларында ачылды бол-ла келдирер. Эрткен чылдын Чөөн-Хемчиктин хөреэженер активинин төлө-лекчилери олар түнел алган. Оске-даа бөүлө ачылдыр үш уаза келгеш берген. Август айда совхозта агы-дуна Молдын ачылдыр келген болгаш агитквартиралар ачылды калчаар тургустунганын база сонуурган. Чокта чаа Агитаты көдө Советтин чамыда хөреэженер чөвүлелин кижизилдери — 13 кижиге Оучу Хөвөй-маанын ууртууламы-биле келгенер. Шекпээр-биле баштай совхозтун ачылды-хөреэженер-биле туруп ачылдыларын 80 орунугу «Саймак» деп ясли-садык барган, бизни чаштарын кижизилдигенин калчаар тургустунганын көрүп, дуржулга солушканын.

— Бисте чаштарын бары-ла чартык кезин малчынар тургалары. Оларын кижизилдигенин, ажаакчыларын ачылды хөреэженер чөвүлели-биле сырып харысаалыг. Бистин кол даамыг күжүгө ол — деп, асли-салтын өргөлткенин көдө Совет депулаты Боржак Чечекмаа чутулаан турар.

Көдө Советтин күүсөмө кижизилдиги, маалым Александр Кара-Сал мынча деп оор:

— Ачылды-келер үеи. Совхозу-бу-тун тутканын чаа асли-салдыкка чоргаларымыс. Ону мөөн-даа сонгар дөптүн, дуулажып бис. Совхоз дирекциямы-биле дугурушкан, суурда агы башында ачылды алган яслины база бар. Суг-Калжа СФ-инде 15 олуутту аслин бис. Бизни чаштарын көжүмгө хандыкшылып кижизилдери солууга-биле Кызыл-Мажаалыта музыка школасынын салбырын совхоз төвүнге ачылды алдымыс. 1979 чыл — уругтар уламы болганга оларга белек чаштар дөм сагыш салышкынын бир чыжээ ол. Бо бүгүгө канчап өөрүмөс боор.

Бүгү талаалыг дөмөргөсө даамыг хөреэженер чөвүлели өскө-даа ачылдыларын дөмөштөг чорудуп келген. Паркомун, көдө Совет күүсөмүнүн, совхоз дирекциянын дөмөргөсүн ачылдын ачылдыга үстүндө чүдөр чөптү алдыгын дөмөргөн анаа барган ачылдыр бузурер көр. Чижээ, Агитатыдан келген ачылдыр «Шекпээр» совхозтун ачылды-интиги, перспективтиг планары-биле тааныжар. Дыштымыр хөптөрүн, байырларын, кудамын эрттирер, паспорттар тыпсыр, чаш уугуларын туртууга хөптөрүн, киртирарга пенсия тыпсыр дөмөргөргө болгаш өскө-даа ала бууларын кижизилдиге утка-шынарды эрттир турарын дуржуламын алачар көрүп сонуурганнар. Мөөн сонгар бо ий чөвүлелин аразында харылаа, ара-дуржулга солууга улам калбарар. Оларнын ачылдыга ол ачылды болдуру чутулаан.

А. ХЕРТЕН,
Башкы.

«О. ШЫНААНЫҢ» МУРНАКЧЫЛАРЫ

Анфиса Комбу — совхозтун Ак-Чыраа салбырынын мурнакчы хойжыларын бирөөн. Ачылды-интиги кызыккан, биче секкидик хойжунуң куша-агы чөдөшкө чөдөшкө киргенин дугайын чүгөлө совхозтун эвес, а районнуң ачылды-интигери мактап чутулаан.

Анфиса Тулушова Комбуның өг-бүлөзи 1968 чылдан бээр хойжулап ачылдыан. Ол үзүңгү дургузунда интигинин малыг баш санын өстүрө дөм кызыккан ачылды, чылдын чылче бөдөн көргүзүлгенин чөптү алган. 1975 чылдан бээр ол өг-бүлө төрүүр 100 хойга оонаштыр 100-тен хөй хураганын камгалап ап келген.

Анфиса Тулушова — Тыва АССР-нин Дөдө Советинин депутаты, ВЛКСМ ТИ-нин «Беш чылдык анык төвөргө» деп харек демдаанын дөмөргөчү.

Коммунист Санаа Чаанмайның өг-бүлөзи мал ачылдында 30 ажыг чыл ачылдып турар. Интигинин малынын баш санын өстүрө, оор продуктууун бөдөн дөм дуржулгагы малчынар кызыккан ачылды, бөдөн көргүзүлгенин чөптү алган.

Дөптөн салбырын № 1 хойжу бригаданын малчыны Санаа Дюндүпович 1978 чылда дунжун төрүүр хөй хүлөп алгаш, оон чөптү семиткелгени эки организаци, мыштаглашынга хынамчалык белекеленин түнелинде, бөдөн көргүзүлгенин чөптү алган, совхозтун мурнакчы хойжыларын өдүрүндө кирген. Ичтанган өл төрүүр 100 хойга оонаштыр 95 хураганын камгалап алган.

Дуржулгагы хойжу бо чылдын база-ла чөдөшкө ачылдып, төрүүр 100 баш буюу-рун-не 99 хураганын камгалап ап, совхозтун хойжыларын аразында социалисттиг чарыштын тилекчилерин бирөөн болган.

Анфиса Тулушова — Тыва АССР-нин Дөдө Советинин депутаты, ВЛКСМ ТИ-нин «Беш чылдык анык төвөргө» деп харек демдаанын дөмөргөчү.

Коммунист Василий Арачкаа — Ак-Чыраа салбырын № 3 хойжу бригаданын малчыны. Оон кызыккан ачылдын кады ачылдып чорудар өш-өвү-даа, совхозтун ууртукчулары-даа мактаар.

Василий Александровичинин кызыккан ачылдын түнелинде оон көргүзүлгенин дөмөргөргөн, чаш төл камгалап алырчыг болгаш дук кыргылаанын талазы-биле пазныг оналдаларын сөөгү 4 чылда ажыг күүсөдүп келген.

Тыва АССР-нин алдарлыг малчыны В. Арачкаанын өг-бүлөзи бо мышка чөдөшкө белекеленип, 10 тонна сизини незин белекелээш, мыштаанда чөдөргөн алган.

1980 чылда төрүүр 100 хойга оонаштыр 100-тен хөй хураганын камгалап алырын ол хүлөзүгө, мурнакчы хойжу Эмир Шейдарын чарыкка ийгирген.

Сөзү М. НАЛЧАННЫН,
С. УИКУНИН дүжүрүп чурган чуратары.

Чогаа парлаттын маза-даа чөдир төлөэн

Э. Монгушту Чөөн-Хемчик районунда бижээ чогаала бо чылдын ийлаа редакцияга келген. Чалданын «Сельхозтехника» каттыжышкымын Минусинскте Чалданын чөдир койбай эскелгенин 2300 38500 төлөдөр кылганын азыр таарымчалыг илелкейген.

Көдө ачылды-интиги буюу-руленинге боттарынын сааларын күштедиргиче сагыш салышкан, ачылдыгыда бар чөптөстөрүн чылдарынча куженишкенин мөөнелер турарын өткөттү хуралга коммунисттер чутулаан турганнар. Илаангы бо ачылдыгы чылдын орток төрүүр чис баштаан-на 76 хураганын, 49 анайын, 61 бызааны алганы мык куду түнел болган. Бо чылдын тос айларынын иштинде дук хөй баш мал өлүп хоразан. Чылдын эки чаагы айлары июнь, июль, август айларда бешин 980 баш мал өлгөн, азы өлүп-хоразан малдын 60 хуузу чылдын ол эки үзүнге оонашканы чөптөс ачылдынын түнели дөмөргөн совхоз директору Д. Ш. Монгуш өткөттү хуралга саналыга демделген. Бо дөмөргө совхозтун специалисттерин, мынаны кол мал ачынчы Б. Натиг, кол зоотехник М. Дюнга оларнын ачылды-хөйрөккө негеделе, контроль чөптүн түнели болган. А паркомун тазалыгдан кол специалисттерин харысалганы белидер талазы-биле ачылды кичөөткөнгө төвүнге тургалары негеттинип турар.

Харылааның буюу-руленинге боттарынын сааларын күштедиргиче сагыш салышкан, ачылдыгыда бар чөптөстөрүн чылдарынча куженишкенин мөөнелер турарын өткөттү хуралга коммунисттер чутулаан турганнар. Илаангы бо ачылдыгы чылдын орток төрүүр чис баштаан-на 76 хураганын, 49 анайын, 61 бызааны алганы мык куду түнел болган. Бо чылдын тос айларынын иштинде дук хөй баш мал өлүп хоразан. Чылдын эки чаагы айлары июнь, июль, август айларда бешин 980 баш мал өлгөн, азы өлүп-хоразан малдын 60 хуузу чылдын ол эки үзүнге оонашканы чөптөс ачылдынын түнели дөмөргөн совхоз директору Д. Ш. Монгуш өткөттү хуралга саналыга демделген. Бо дөмөргө совхозтун специалисттерин, мынаны кол мал ачынчы Б. Натиг, кол зоотехник М. Дюнга оларнын ачылды-хөйрөккө негеделе, контроль чөптүн түнели болган. А паркомун тазалыгдан кол специалисттерин харысалганы белидер талазы-биле ачылды кичөөткөнгө төвүнге тургалары негеттинип турар.

ТАНЫЖЫЛГА УРГУЛУЧУЛЕВИШААН

Интигинин малы камгалап калгалаарын үнөлөшкө. Биле экижир дугайында ССКП обкомунуң, Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүлелинин республиканың буюу-руленинге болгаш көдө ачылды-интиги өскө-даа ачылдыларынга чаагаан Танды районун малчыларын, специалисттерин, механизаторларын калба-биле тааныжып, бир эп-секкидик чүдүлдүгүнү, деткип турар. Ук чагаан ырак-узак черлерде чурттап турар хойжыларга, фермаларга тааныштырар. Биле ССКП райкомунуң харысалгалы ачылдыларын, активчилерин ала бөдөмө хуулаан, туус-тус ачылды-интиги чоруткан.

Бо хүнерге чөдөр 15 күш ачылды коллективтерге тааныжылган чоруткан. Анаа 321 кижиге киржип, 46 кижиге боттарынын санал-оонаштыр кирген. Алардын кезип чораш, 399 хойжуга чагаан тааныштырган. Интигиз, байгалаан талааларында 94 кижиге киржип, түнелин районун калба хуралдарына үндүрүп, ук чагаала айтканы чөптөстөрүн чылдарынча талазы-биле тускай хөмөргөргөн хүлөп ап, ачылды ам-даа үрүлдүлөп турар. Мурнакчы малчыларын арга-дуржулга азы амандарга даамыг, малчыларга салгы, эмгелге, амандар хандыргалыг өскө-даа талааларын экижирлерге кол кичөөткөнгө салгыны ук хөмөргөргөн айтканы.

Тока атыг совхозтун хойжыларын хуралыга Кызыл хойжу бригаданын бригадари Куулар санал берген, мал-

чыларын оонашкан ачылды бот-харысалганы бөдөнүн, интигинин малыг баш санын өстүрө, оор продуктууун бөдөн кыжир бөдөнүн камгаар деп чутулаан. Дугайында, илаангы чилер чоруду, чүдөл өдүрү колдуулаа арагалашкынын уружулаан болуп турар дөмөргөн малчын дөмөргөн. Чаа-Кежиге хойжу А. Доржу малчылар өөрдөлгөсүн ай санымда эрттирер, кыш камчаар ачылдынын, чүчү кылды алганын, өөрдөлгөсүн ачылды-биле калчаар холбаштырып турарын түнел турар болза эки дөмөргөн саналдаан.

«Коммунисттерини совхозтун чоруду хойжугу, коммунист С. Лакчаа санал берген мынча дөм: «Коммунисттиг партиядын, Совет саясатын хүн бүрүдө ала сагыш салышкынын ачылды чөптүн амыдырал-чуртталганын хүн келген тудум чагаймыг, культуурамын бөдөн турарында малчын кижиге өөрүр чоруду боор-дур. Илаангы төрүүр чөптү, бизни араамста ий-чангыс кижилерин оор кылдыр эргини өң багай артышкымын-ыр. Бистин совхозта ала чыгарбөөн хойжу чок. Чангыс бо чылдын 22 эгын оор алган».

Чага-биле тааныжып турар, хүнүгү чутула айтканын мыштаглашыг дугайында айтырмыг чутулаам, чөптөстөрү камгалаар хөмөргөргөн ап чорудуп турар.

К. ЕНЗУК,
ССКП райкомунуң пропаганда болгаш агитация кидизинин эргелекчизи.

Чүгө хажызынга артканы?

Харылааның буюу-руленинге боттарынын сааларын күштедиргиче сагыш салышкан, ачылдыгыда бар чөптөстөрүн чылдарынча куженишкенин мөөнелер турарын өткөттү хуралга коммунисттер чутулаан турганнар. Илаангы бо ачылдыгы чылдын орток төрүүр чис баштаан-на 76 хураганын, 49 анайын, 61 бызааны алганы мык куду түнел болган. Бо чылдын тос айларынын иштинде дук хөй баш мал өлүп хоразан. Чылдын эки чаагы айлары июнь, июль, август айларда бешин 980 баш мал өлгөн, азы өлүп-хоразан малдын 60 хуузу чылдын ол эки үзүнге оонашканы чөптөс ачылдынын түнели дөмөргөн совхоз директору Д. Ш. Монгуш өткөттү хуралга саналыга демделген. Бо дөмөргө совхозтун специалисттерин, мынаны кол мал ачынчы Б. Натиг, кол зоотехник М. Дюнга оларнын ачылды-хөйрөккө негеделе, контроль чөптүн түнели болган. А паркомун тазалыгдан кол специалисттерин харысалганы белидер талазы-биле ачылды кичөөткөнгө төвүнге тургалары негеттинип турар.

ПРОФВЕЛЕАМЫДЫРАЛЫ

Колдуу администрация чөдө чоруткан, а мектептин ролу калды болуп келгени? Ону организациларын мектеп дарымын ораалкымы Т. Зуева, уугу диспетчер О. Бар-ноковская дааскан турган. Илаангы даа удаванда оларнын бирөөн пенсиялаан, өскө-даа ачылды уугу чоруткан. Мектептин база бир кижигу-чүчү чөптүн В. Каркинка чуртталга-амандар сектору, пук ачылды харылаарын дааскан турган.

Мөөн таалаан комбинорм өөрткөргөн бо-ла Чай чок болганын калдык-да ачылды организацилар ий — деп,

политиктиг темаларга лекцияларын ала бирден эвөөн эвөөн ачылды чоруду. Илаангы даа мектеп бо чутула ачылды кичөөткөнгө төвүгү тургустуулаан база боттамын келген. Политкжизилдиге ачылдын камгалаан куша-агынын савылга-чуртукун үрээр чоруктар бар. Эрткен чылда девишкери өөрткөргөн черге киргенер сакм өскө. Мектеп кижигу М. Шатогин бешин чөптөчүлөр эргенин казыган. Селтечилерин тургустуулан.

Коллективте профвелеа мектепте чамдык ачылдыларын кыла-даа, болуучу организациларын бөдөн бөдөнүн, активке аламын, ийинтига чок ачылдып келген. Бо дугайы чокта чаа эрткен өтөч согулаалыг хуралга шийгын чутулаан, өтөчтү үдө чоруткан ачылды-интиги ачылды көрөт. Ол хурал чөптөчүлөрдүн, селтечилерин, коллективте ачылды-интигери күш-ажылдын савылга-чуртукун ийгирер, оларын буюу-руленинге ачылды чоруду. Илаангы даа мектепте чамдык ачылдыларын ий улаа планга-даа, оон күүсөткөн.

Автобазада профвелеа мектепте мурункуда шийтирилгени өскө-даа ачылдылар, ачылды-интиги бөдөн чорук.

В. МААДЫН

ӨРЭЭЛДЕРНИҢ ЧАЖЫДЫ

1917 чылдын (ноябрь 8) октябрь 26-да орай кезеж Петроградтын кудумчуларына болгаш шөлдеринге одагалар уюп турган. Революциянын Россияда баштайгы чаалап алышынын камгалаарына белең чопселген солдаттар, матрослар, ажилчылар оларнын чанында чынып турган. Советтерини II съездин болуп эртти турган. Смоленыга Ленин чүве чугаалаан. «Октябрь 24-25-тин революциядан тургустунган ажилчылар, солдаттар база тараачылар депутаттарынын Советтеринге даанган ажилчин, тараачыларнын кааза бүтү дайындагыны турар улустарга болгаш оларнын кааза чөгүтү демократтык тайбын дугайында тургустунган ажилчылар сүмелер турарлар...» деп, ол чугаалаан.

Бүгү-ле дугураушкунуарны каада-чаа чажыт чокча чоң мурунга ажим-биле орударын В. И. Ленин демелгелен. 22 шак 35 минутта Тайбын дугайында декреттин чажыт ун-биле бадылаан. Каш дүн эртенде, октябрь 30-де (ноябрь 12), Советтер тургуну радиоу дайындагы турар чурттага демократтык тайбыннын керезин чарарын саналаан. «Каш чыл узамчыла дайынын соксадыр даш берге демелел агаалган. Бүгү чурттарынын ажилын чоңуна империалист дуйынын оругаларынын дугайында шынны билдиндери-биле чажыт дугураушкунуарын, керезин парлаары негетинин турар. Петроградта Дворец шөлүдө Лаштык херектер министр

ствоу турган өрээлерге хааны Россиянын империалист курелер-биле делегейи улежирини болгаш үптээрини дугайында чажыт дугураушкунуарын кайдан кылган сейфтерге шыгжаан турган. Ону В. И. Ленинни эң чоок ажилдагыларыннын бирезин, Революстуг шерик комитетинин кежигуну М. С. Урицкий билдир турган. Ол сейфтерни маал-ла ажимары негетинин келген.

Каш чонок дугурауша илел келгеннин түнелдизе видеминистр турган Иератовту, министрствонун канселары начальниги Тативетин база шифр кидинини эргелекчи Таубе оларны кылды-шериглер Дворец кудумчууна 6. дугура бажына эжелел. Олар Совет чаактын телеэлекционеринге дугураушкунуарын, шифрлерини дамчыды бергенер.

Ноябрь 10-да «Правда» «Известия» солунуарга чажыт дипломатиянын баштайгы документаларын парлаан. Бүгү парлаттыган чажыт керээзер Совет Россияга хамааршыр куш чок болганын Даштык херектерин улусчу комиссары чарлаанын солуннар шынтаткан.

В. И. Ленин чажыт керээзери парлаанын улус-биле ушелеп, «Шынап-ла Россияга тайбын даш булут демелел октябрь 25-тин революциянын тинделгезинин соода эжелел, чажыт керээзери чырыкче парлааны оон баштайгы чедизинки...» деп, ол чугаалаан.

Ол хунерде моон мурунда турбаан ажилчыларын болгаш тараачыларын курувине турттувунин, тайбын даш демелел оон даштык политиканын кол кезин апарганын миллион-миллион кижилер билген. Совет Эвилелини алдан ажим чылдарын тургустунган бүтү-делегей аргазына чорудуп келген тайбынга халыкшылдыг даштык политиканын кол үндезин ыччан салдыган.

А. АРСЕНЬЕВ, Приморье край.

1979 чыл-уруглар чылы

СОНУРГАНЧЫГ

Ой дөрт харамг Армениун Карапетянның чогааткан «Алдын чаштыг уруг» деп уруглар операнын Армениянны композиторлар съездинин концертника программасында кийркен.

Бир-ле катал кайгамчыктыг, солун чүдүлдеринг делегей бичи уругта аялганы белекче берген. Ол бола чеди харамг композиторун баштайгы аялга чогадымышкын болган. Ереванын школячыны ам 50 аялга аялгандары чогааткан. Оон ирлар, ташылар, фортепианога болгаш скрипкага чогадалары талалыгы, өөрчүтүп чамгаланын турар. Бодунун ынак чүдүлүн дугайы — төрөн черини бойдурунч, Ереванын бурунку кудумчуларынын, эки кижилерини болгаш шынчы өйкү-

теринк дугайында ол бижип турар. Ам белин амык композитор чедизинкинериг апарган. Армениун ой концерттерини берин, оон бүтүк ирларын республиканын амык композиторларынын плекумуна куу-сеткен.

Бодунун музыказын элээн каш хөгжүм херекселдеринге боду күчүсүдүн, ирлар турар. Уран чүд Армениянны кол сонуурга чүдү-дүр. Бичал-за-да ол чорук оон школага эки өөрчүлгөн, спорт кылдырынга эки ном номчурунга шалтыктагыны турар. Армениянны хуну барык минутта бүрүздө чок чок. Бичал-за ол хомулаван турар, оон чурттагыны колчуг солун!

Г. ГАЛУСТЯН, СЭТА-ның корр.

Солун чүдүлдер

ПЕТРНУҢ ДАЙЫНЧЫ ПОХОДТАРЫНГА АЛДАР БОЛДУРУП

Космодельянык хоорайда Стрелен дугайи удаас бодунун эге баштайгы өвүр-хевирини кийрер. XVII вектин ол ари; төстөр тоолулу тураскалды I Петрун Азов походтары биле холбашкан.

Муруну чүктүн дайыларыне Россиянын улери хандар-дар Азов, 1695—1696 чылдарда Азов деп турк шивээзе удур походту чоруткан, «Дайынын чыла шалкыш, Төрөн чуртунга эеп кээл ол херекче тураскалды кылдыр биче дугайын тудар» деп дайыраан берген 240 космодельянык аджылар ол походтарга кийркенер. Кажан Азовту тиндел алганда, Волганын эрианге дөрт бодунуары биче дугайи хевирин тураскалды хемге чораян бүгү-ле суду-

ларга кескү кылдыр тудуп тургускан.

Эде кылдырык төлөвилдин ажилдан кылды тура, кызымаккай шивээле ажилдарын чыдап тураскалды тускай эрөөлүг. Эде ол дугайын амык хевирин баштайгы тургунуары болгаш элээн оскортке, илангылда оон дээрини амык шыкаш демир болгаш болуру хевирин эвес, а кылды турбузда элел салган сес кырды чадыр хевирин турган деп доктаатканыр. Удаас 300 чылдар бурунгарымык шыкаш, Волга хемини эрианге ол чадыр кылды суургажыгаш паркодаларын утуп эжелей турар.

Л. КОНОРЕВ, СЭТА-ның корр.

ОНЗАГАЙ ТОРТ

Грузиянын эрте-бурунгу культуруту төвү Телавиге келген киж бурзуанге оон чурт-такчалары ынап-ла кайгамчыктык архитектура тураскалардын көргүзөр болгаш амаларын эрганын сөндүрлөр. А чоокку эжелел эжелел халыкларын торт-биле база хундүзөр апарган. Хоорайнын чурттакчалары боттарынын чажыс чер чуртук комплетери Амхараданын бичи жыртын шыкаш торту бурду. Грузиядан дилээш-деа тыпнас деп санал турарлар.

Торттарын белеткеп кылдырынын аргалары дыма хей. Азы-чем кылдырынын помуда ол талазы-биле кылдыр релеттерин чок дээр, мычалза-да оларнын чагызы-даа кылдыр сөккө азы шай халдызын ажилдап болурун сүмелсейи турар. Ол чүдүлдерин холуп турган, бичырган торт бир

яны амданын болгаш чыгыт, чараш өңүт болур. Бичдыг немелде чүдүлөр-биле белеткеп крем белең урелес, а ажиткан далган чымчак болур. Оозун Акакин Самхарадзе «Грузия» деп адал алган.

Тускай эртемонилерини саная турары-биле алырга, ол рецептин чогаатканын кондир херезинде чаа чогадалышкын болган. А. Самхарадзе чогаалдык шыкылыгымын алган болгаш айна авторун херезини тыяккан. Англиянын ГФР-ниң Япониянын, Канаданын чамдык фирмалары ол рецепт-биле торт кылдыр чопшаредия алган. Грузиян комплетерини рецептинин эдугаар Олимпий оюнларынын үезинде Москвага ол чагай чемпионна белеткеп кылдырын шыттырды.

А. КОКАЯ, СЭТА-ның корр.

УШ МУҢ ЧЫЛ БОЛГАН СУУР

Украин археологтар Мурнуу Буттун адыры Ташлык хемини шынаазында киммерийжилерин улут суурун кадып тылкан. Ол эрте-бурунгу улус бистин эрага чедир XI—X вектерде Кара далай чогууну чоңу талкы девескээринге чуртта чораян.

Киммерийжилер дугайында хей «Шыг мездээр Гомериниң «Илиада» болгаш «Одиссея» деп чогадалдында, бурунгу грек төөгүчү Геродотун ажилдарында кирген.

— Ол бола чурттуг Европа кезезинде тымылган бир дугаар нидиг анылмы суур болуп турар—деп, археолог О. Шапошиков чугаалаан. —

Ол 18 гектар шөлду эжелел турар. Киммерийжилер боттарынын чурттаар оран-бажынын даштан тудуп турганнар. Хемге уйнаштыр турган калба-делемг кудумчуларга туткан чурттаага болган ажилдагы тудуларын дождектери урелес-биле хевэр аркан. Казмышкылар делескээринде хол дээрбинини даштары, тараа чуртар херексел болгаш күш-ажылдык өске-даа чепсек-херекселдери тымылган. Археологтар чүп мүн ажил чылдар мурундагы үенин тымык болур демир сымтыг, хевэр бистин бижети база тылканнар. Ол үеден эжелел киммерийжилер демирин ажилдап эжелел.

А. СИРОШ, СЭТА-ның корр.

СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ

ЧЕМПИОННАР МООН ҮНҮҮ ТУРАР

Хаакка маннаарыга республиканын чемпионынын 15 дакпыр чемпионнары Танды районда чурттап турар. Солугу ой ажим чылдарда Тандыдан келген анык хаакчылар республика чемпионнары уугу-улуг маргалаарга килпешкен, команда талазы-биле чажыт-даа аштырышкынга таварып көрбөн. Школячларын эки өөрчүлгөн, спорт кылдырынга бистин республиканын спортчу адын база ол районун өөрчүлгөнлөрдөн тургустунган шивээле командазын камгалап келген. Ол черден келген анык хаакчыларын спортчу чедизиникин кол чылдаганыр чүдөл? Ам оон-биле талык керээзир.

1972 чылда Бай-Хаакка уругларын спорт школазы ажиттыган. Ол школага ажилдары биле Кылдын педагогика институтун доо-дуктуу Владимир Пилигин биле башкы училищанын куш-култура салырынын доо-дуктуу Михаил Григорьев олар чедип келгенер. Бо ийн анык башкыларын каймакшында спортка халыкшылы уугу турган. Олар ол үеде хаакка маннаарыга Тыва АССР-ниң шивээле команданын ажим келгенериниң камгыт кирип турганнар.

Уругларын спорт школазын ажиткан чылдында анык тренерлерин мурунга хей бергелээкчиер турганын тугаажо. Ян не баштай школага хаак, чинк атлетика салбырларын ажиткан. Чартык чыл эртенде чинк атлетика салбырын дүжүргөш, чүдле хаак спортунун салбырын арттырган. Иччанган оон эжелелде Бай-Хаактын уругларын спорт школазы мергелээкчи халыкшылы тускайлаптыган школа апарган.

Школянын тургустунганынын баштайгы чылдарында спортчу дериг-херекселдертин алырынын талазы-биле улуг бергелээкчиер турганын ол школянын директору Владимир Юрьевич Пилигин сактып чугаалап турар. Баштайгы үеде школага 20 ажим

Хаакка маннаарыга республиканын чемпионынын 15 дакпыр чемпионнары Танды районда чурттап турар. Солугу ой ажим чылдарда Тандыдан келген анык хаакчылар республика чемпионнары уугу-улуг маргалаарга килпешкен, команда талазы-биле чажыт-даа аштырышкынга таварып көрбөн. Школячларын эки өөрчүлгөн, спорт кылдырынга бистин республиканын спортчу адын база ол районун өөрчүлгөнлөрдөн тургустунган шивээле командазын камгалап келген. Ол черден келген анык хаакчыларын спортчу чедизиникин кол чылдаганыр чүдөл? Ам оон-биле талык керээзир.

1972 чылда Бай-Хаакка уругларын спорт школазы ажиттыган. Ол школага ажилдары биле Кылдын педагогика институтун доо-дуктуу Владимир Пилигин биле башкы училищанын куш-култура салырынын доо-дуктуу Михаил Григорьев олар чедип келгенер. Бо ийн анык башкыларын каймакшында спортка халыкшылы уугу турган. Олар ол үеде хаакка маннаарыга Тыва АССР-ниң шивээле команданын ажим келгенериниң камгыт кирип турганнар.

Уругларын спорт школазын ажиткан чылдында анык тренерлерин мурунга хей бергелээкчиер турганын тугаажо. Ян не баштай школага хаак, чинк атлетика салбырларын ажиткан. Чартык чыл эртенде чинк атлетика салбырын дүжүргөш, чүдле хаак спортунун салбырын арттырган. Иччанган оон эжелелде Бай-Хаактын уругларын спорт школазы мергелээкчи халыкшылы тускайлаптыган школа апарган.

Школянын тургустунганынын баштайгы чылдарында спортчу дериг-херекселдертин алырынын талазы-биле улуг бергелээкчиер турганын ол школянын директору Владимир Юрьевич Пилигин сактып чугаалап турар. Баштайгы үеде школага 20 ажим

КАРА, АК ХӨЛДЕРДЕ

Кызыл хоорайнын шыраак дөң лыдыраачылары 1979 чылдын чемпиону ат даш оюн кийрешкен. Бича 20 бири разрядка, 10 ийги разрядка—шүтү 30 киж ийиш турар. Хоочунуарын одуруун Кызылда педагогика институтун башкы И. Беркович баштап турар. Чокта чал Горькай хоорайга «Спартак» ийи турал спорт интилектин шүтүмү-биле Россия Федерациянын шивээле командаларын түнел оюнларына кийрешкен келген анык бири разрядчылар Андрей Кольчюк, Владимир Бузаксы олар база бо маргалаанын кийрешкенер.

Олар күсүлдиг шыдыраачыларын хей болганын барымдалаалан, чемпионатты шивээр система-биле эртирер. Олар боттарынын аржыны тос салып ойнаар. Баштайгы салыг бири разрядчыларын тинделгези-биле демелгестинген. А. Кольчюк, М. Д. Ондар, В. Луканов, М. Ады-оол, М. Сат, А. Чокунай, М. Куулар, С. Долгачев улуг салырын алганнар. Эрткен чылгы хоорай чемпиону Д. Монгуш, Ю. Бедова удур азы-биле ойнаан, этегинде тура ноянынни туржу баксыраан, бичыг камгалап тып чалышкан, дүжүт бээр ужурга таварышкан. П. Беркович, А. Долгачев-биле аара талага ойнаа-даа, оон орту кырип чорда, халас болза кырип берген, удуураалык-биле ноянынни халдай берген. Иччалза-даа А. Долгачев-биле камгаланын, алаа соода ажим баштыг артык оодут, элтиг артык, удуу эп шылаан.

ТАЙГА АПТЕКАЗЫ

Приморьениң белеткекчилери бо курун тайга кады-демоник чылдар талазы-биле чедизиникин болган. Аргазиникин кат-нимин элек болганында 200 тонна лимоник кадын олар чымп дуудаган.

Иракмы Чоюн чүктүн муруну талазы чуртта лимоник үер кара чажыс чер деп, СЭТА-ның корреспондентин И. Палатов чугаалап турар. Оон кадында үелит халдылар болган эм кылтып турар. Усурий тайгалары эм

оуттар-биле байлаа оран. Мында эм кылдыр үнүштерин, чыдап мштарлык түс ажим чык хевирлерин үнүп турар. Чижэ, алдарык жемшери (оргалдай), асууерекж, астрагал, аралык, лавини болгаш оон-даа өске эм оуттар бар. Тайга аптекачыны дуура-эм-биле чурттуг фармацевтиктик будурулгелери эне белек асортиментинг илмерия будурун үндүрүп турар.

А. АРСЕНЬЕВ, Приморье край.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

ОКТЕАБРЬ 26-ДА БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

10.00 — «Уе». Информастык программа. 10.40—Эртенги гимнастика. 11.05—«Харымалар, горнистер!». 11.25— Москва-нын күрүсе филармониянын үлгерилг симфония оркестринин концерт. Программага Б. Кееридениң болгаш Г. Канселениң чогаалдары. Солест — М. А. Аламадзе, Дирижеру — Грузия ССР-нин улустун артисти Д. Кавказе. 12.20—«Маршаж клуб». 13.30—«Медээлер». 13.35—16.00—«Часлар». 16.00—«Медээлер». 16.20—Документалдыг телефильмин программазы: «Тюмене туулааларын кижир», «Катамаран дуа көргүзери-биле далашкан», «Челлен», «Шахрсаб», «Пальманыр кадыге өзер». 17.20—«Сөз денкири бианеткедү». «Империализм—капитализмдин дээди чадам». 17.50—Саратовтуг техниктиг шил аэро-дунун Культура ордунун эр улустун үлгерилг ир канселды ирлар. Саратовтаг дамчыдылган.

КЫЗЫЛДАН

18.20—«Анык денкичилер». Дамчыдылган. 18.50—«Армения халыкчыларын». Ойнаа-

КИНО

ОКТЕАБРЬ 26-ДА

«НАЯРЫЛ»: «Чугаала. жым, акый» (2 сериялы) 9.50, 12.30, 15.10, 17.50, 20.30 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Элелтиг те-рөөн» 15.00, 17.30, 20.00 шактарда.

«ПИОНЕР»: «Кичимыды» 9.30, 14.30, «Сайгак болуушкуну» 10.50, 12.40, «Бүтүк киж» 16.50, 17.50, 20.10 шактарда.

«ВОСТОК»: «Кичимыды» 15.00, «Арсенал чажыга операция» 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«КОМАНДАНГАРД» ФАБРИКА ЧАЛАП ТУР

Владимир областын Собинка хоорайнын «Командангард» дээр фабриказынын профессионал училищанын негезинде ажил чедерлеринге өрүктүлгөргө, аржыкчыларга, дескялчилерге, эржикчилерге болган өске даа профессионалдарга өрени-биле 15 хардан кууу өвес намын анык кыстарын чалап турар. Утүдө айыттыган профессионалдар ажилдап турган даа база чедип ал болур.

Өрениринин хуусаазы шивээле алган мергелелин эдугаар I-ден 2 чыл чедер. Сургууларын халас обше-житин, үш удаанын халас обше-биле хандыран болган сургууларын адыл төлөвүн база алыр. Сургуулар 4 ай иштинде өрөгенинин соода кылганын барымдалаалар ажил төлөвүнүн шивээленир.

Сургуулар боттарынын өредилгенин ажилчин анык-тар шивээле азы техникчуга үргүлүдөө аргалыг. Учылдеште өренин эрген үени күш-ажылдык стажка кийр банаар. Документалары почта дамчыштыр чоруду-даа база

боду-даа алгаш кээп болур. Өренир кижилерин чылдыг бүтү дүргүндө хулаап ап, четчелеп турар.

УЧИЛИЩЕГЕ КИРЕРДЕ ДАРААЗЫНДА ДОКУМЕНТИЛЕР БЫЛАП-ЛА ХЕРЕК:

1. Билдиришкени.
2. Паспорт азы төрүттүгенинин херечилели.
3. Билининиң дугайында херечиле азы шынаадылга.
4. Чурттап турар черинден шынылга.
5. Каднын чыл дугайында шынылга (286-гы хевириниң).

Профессионал училищаның кирелерин шыгалда чок хулаап алыр.

УЧИЛИЩЕНИҢ ТУРАП ЧЕРИ: 601210, Собинка хоорай, Владимир область. «Командангард» фабриказын профессионал училищени. Азы Нызылган «Мангулен» гостиницазын 303 дугаар арзалык фабриказын төлөкчизинден 1979 чылдын ноябрь 12-ге чедип айтырылганы тодарадып ал болур.

ДИРЕКЦИЯ.